

Asia: VN/28373/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 25 000 henkilöjäsentä ja 142 jäsenyhdistystä. Vastaamme lausuntopyyntöön fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten sekä harvinaissairautta sairastavien ihmisten näkökulma erityisesti huomioiden.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettu edellytys yleislääkärin läheteestä erikoislääkärin käynnin Kela-korvattavuudelle lisäisi kustannuksia niin asiakkaalle kuin yhteiskunnalle ja etenkin harvinaissairauksia sairastavien ja vammaisten henkilöiden osalta tarpeettomia käyntejä perusterveydenhuollossa. Invalidiliitto ei kannata tätä ehdotusta.

Lisäksi julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2025–2028 on päätetty perusterveydenhuollon hoitotakuun muuttamisesta 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen, joka toteutuessaan voi huomattavasti hidastaa ja sitä kautta heikentää asiakkaan mahdollisuutta saada tarvitsemansa lähete erikoislääkärikäyntiä varten perusterveydenhuollosta. Perusterveydenhuollon kuormitus mahdollisesti lisääntyisi pelkästään sen takia, että Kela-korvauksen saamiseksi tarvitaan lähete. Tämä ei Invalidiliiton näkemyksen mukaan ole tarkoituksenmukaista.

Etenkin monelle harvinaista sairautta sairastavalle henkilölle on välttämätöntä käyttää yksityisen terveydenhuollon tarjoamia erikoislääkärin palveluita, koska julkisen terveydenhuollon kautta ei välttämättä saa riittävää hoitoa, seurantaa tai lähetettä erikoissairaanhoidon piiriin. Tämä johtuu siitä, että ymmärrystä yleisellä tasolla harvinaissairauksista ei ole riittävästi. Tarvittavia palveluita voi olla julkiselta sektorilta vaikeasti saatavilla tai niitä ei ole ollenkaan.

Kustannusten kasvaessa terveydenhuollon asiakas saattaa joutua tilanteeseen, jossa välttämättömään lääkärisikäyntiin ei ole varaa, jos ensin pitäisi hakea yleislääkäriltä lähete erikoislääkärille vain Kela-korvauksen saamiseksi. Hoitamattomana sairauden tai vamman aiheuttamat oireet voivat lisääntyessään johtaa mm. työ- ja toimintakyvyn olennaiseen heikentymiseen.

Jopa 300 000 suomalaisella on jokin harvinainen sairaus, mutta todellista lukua ei tiedetä johtuen siitä, että merkittävä osa sairauksista on diagnosoimatta. Harvinaissairauksien diagnosoinnin keskiarvo on 15 vuotta, eli sen verran kestää keskimäärin, kunnes henkilö saa diagnoosin. Poikkeuksia on, mutta yleisesti on laskettu, että harvinaissairauksien hoidosta aiheutuu 15 % erikoissairaanhoidon kustannuksista (lähde: THL rekisteritieto) ja tämä johtuu nimenomaan siitä, ettei harvinaissairauksia tunnisteta, tunnusteta eikä lähetetä erikoissairaanhoidon ajoissa perusterveydenhuollosta. Diagnoosiviive, hoidon aloituksen myöhästyminen, lääkehoidon myöhästyminen, kuntoutuksen viivästyminen ym. aiheuttaa kustannuksia niin yksilölle kuin yhteiskunnalle.

Invalidiliitto pitää hyvänä ehdotusta siitä, että fysioterapeutin käynnit ilman lääkärin lähetettä tulisivat Kela-korvauksen piiriin. Fysioterapia on erityisen tärkeä kuntoutusmuoto liikuntavammaisille ihmisille. Oikea-aikaisella kuntoutuksella voidaan tosiasiallisesti vähentää perusterveydenhuollon kuormitusta. Fyysisesti vammaisen henkilö ei välttämättä saa hyvinvointialueelta kuntoutusta yksilöllisesti riittävässä määrin ja joutuu silloin turvautumaan yksityisen terveydenhuollon kuntoutuspalveluihin. Kuntoutusta tulisi saada riittävästi ja yksilöllisen tarpeen mukaisesti julkisesta terveydenhuollosta toimintakyvyn säilyttämiseksi ja parantamiseksi. Invalidiliitto ehdottaa, että sairaanhoitona korvattaisiin fysioterapeutin suorittama tutkimus ja hoito yksilöllisen tarpeen mukaan, jolloin voidaan varmistaa nykyistä paremmin yli 65-vuotiaiden vaikeavammaisten henkilöiden mahdollisuudet saada lääkinnällistä kuntoutusta toimintakykynsä ylläpitämiseksi.

Sairausvakuutuslain perusteella korvataan yksityiseen terveydenhuoltoon tehdystä matkasta aiheutuneet kustannukset vain, jos yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito tai suoritettu tutkimus on sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa. Korvattavuuden laajentuessa fysioterapiaan asiakkaan kustannukset madaltuisivat kyseisiin palveluihin tehtyjen matkojen osalta, sillä jatkossa näihin terveydenhuollon palveluihin tehtävistä matkoista tulisi asiakkaan maksettavaksi vain omavastuuosuus. Tällä on merkitystä etenkin pienituloisten talouden kannalta. Matkakulut fysioterapiaan tulisivat korvauksen piiriin riippumatta siitä, onko kyseessä julkisen vai yksityisen puolen hoito. Matkakulujen korvaamisella voidaan etenkin pienituloisten, harvaan asutuilla seuduilla tai pitkien etäisyyksien alueilla asuvien, pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden kohdalla edistää mahdollisuuksia täydentää saatavilla olevia julkisen terveydenhuollon palveluja omakustanteisilla yksityisen terveydenhuollon palveluilla.

Invalidiliitto pitää erittäin kannatettavana sekä jatkokehittävänä ajatuksena, tulevaisuuden vaihtoehtona esille nostettua omalääkärimallia, jossa keskeisenä elementtinä on potilaan ja lääkärin välisen hoitosuhteen jatkuvuus.

Alava Ranja
Invalidiliitto ry